взаємодії з іншими людьми, характер прийнятих рішень, спрямованість вибору, індивідуальні прийоми психологічного захисту і долаючої поведінки в складних життєвих ситуаціях.

Отримано 03.03.2017

УДК 159.922.7

Дар'я Євгеніївна ЛІФАШИНА,
студентка факультету № 4
Одеського державного університету внутрішніх справ

ДИТИНА ЯК ПОТЕНЦІЙНА ЖЕРТВА БУЛЛІНГУ ТА КІБЕР-БУЛЛІНГУ

Розкрито поняття жертви, буллінгу та кібер-буллінгу, причини появи даних форм агресії у суспільстві, найчастіші приклади буллінгу серед підлітків що зустрічаються, методи для залякування і цькування своїх «потенційних жертв» під час кібер-буллінгу.

У сучасних умовах, для яких характерним є розвиток нових напрямів у практиці та теорії запобігання злочинності, одним з таких напрямів є кримінологічна віктимологія, яка вивчає осіб, що постраждали від злочинної діяльності. Зазначені події започаткували виникнення наукового вчення про жертву – віктимології, що походить від латинського *victima* – жертва. Віктимологія, тобто наука про поведінку жертви, може пролити світло на багато загадок, пояснити, чим керується вуличний грабіжник чи ґвалтівник під час вибору жертви.

Потерпіла особа завжди є жертвою, але не кожна жертва вважається потерпілою. Чинним законодавством потерпілим визнається фізична особа, якій злочином безпосередньо заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду. Цей статус особа отримує рішенням слідства або судом [1].

Жертва – це особа (чи певна спільність осіб), якій злочином прямо або опосередковано заподіяно шкоду, незалежно від того, визнано її в офіційному порядку потерпілою чи такою вона вважає себе сама. Деякі люди ніби створені для того, щоб притягувати до себе насильство [2, с. 47].

Прогрес – це явище різнобічне,яке вміщує в собі користь та нові ризики і проблеми для суспільства,а саме для підростаючого покоління. Однією причиною або як його найчастіше називають «проблемою суспільства» виступає Кібер-буллінг. Ця проблема охопила нашу країну досить не давно, з моменту розповсюдження серед молоді чатів і різноманітних соціальних мереж, які прийшли до нас із Західних країн.

Буллінг, що в перекладі з англійської мови «bully» перекладається як «залякувати, цькувати» трактується як відносно новий прояв агресії в

© Ліфашина Д. Є., 2017

людини з можливістю подальшого залякування особистості і повним підпорядкуванням собі і своїм інтересам [3, с. 14].

КІБЕР-БУЛЛІНГ – це найбільш новітня форма агресії, що передбачає поєднання в собі жорстоких дій з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину та використанні для цього інформаційно-комунікаційних засобів: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж тощо [3, с. 15].

Жертвою в ситуації буллінгу може стати учень, який відрізняється від інших за будь-яким критерієм на думку членів колективу.

Прикладом реального буллінгу може виступати типова ситуація в шкільному дворі, коли старші чи навіть сильніші діти виступають так званими «терористами», які тероризують молодших завдяки своєму статусу чи силі. В цьому випадку реальний буллінг закінчиться тоді,коли дитина прийде зі школи до дому. Кібер-буллінг може продовжитись і вдома.

На відміну від реального цькування, для кібер-буллінгу не потрібно мати перевагу в силі чи соціальному статусі, достатньо мати мобільний телефон чи комп'ютер з виходом до соціальних мереж та, що не мало важливо, це бажання в особи тероризувати свою «потенційну жертву».

Основною проблемою серед населення, що поринуло в віртуальний простір це те, що спілкування за допомогою всесвітнього павутиння полягає у відсутності безпосереднього міжособистісного контакту між агресором та потенційною жертвою, тобто, ми не бачимо свого співрозмовника і, відповідно, не можемо до кінця бути впевненими в тому, ким він насправді є. Таким чином, кожна особа вправі вигадати собі абсолютно нове життя, нову поведінку, в яку, мала бажання б потрапити.

І дуже малоймовірно, що випадкові знайомі з «соціальної мережі» колись в змозі з'ясувати правду: в цьому своєму «новому житті» людина не зобов'язана нести відповідальність за свої висловлювання, дії та вчинки – зрештою, ми ж це робимо не від себе, так що можна вести себе як завгодно, так вважає більшість населення, яке охопило «павутиння». Тож часто цим користуються підлітки по відношенню один до одного, а також і дорослі, що мають психологічні проблеми.

Найчастішим проявом буллінгу піддаються особи в ситуації ворожості, конфлікту в мікросередовище і страху. Буллінг виникає як компенсація за невдачі в сім'ї, на роботі, у навчанні, суспільному житті, більшого розвитку отримує від тиску та жорстокого поводження батьків або інших дорослих з підлітком, що має на меті помститися своїм кривдникам; наступним моментом виникнення буллінгу у особи-при недостатній увазі з боку дорослих, з боку батьків, як крайній випадок, причиною буллінгу може бути виснаження в особи усіх можливих

засобів для задоволення своїх потреб у суспільстві а також випадки, коли учні протестують проти встановлених певних правил, виражаючи невдоволення цими правилами, прагнучи зруйнувати встановлені стандарти в своєму оточені. Також причиною буллінгу може виступати боротьба між учнями за вищий статус у груповій ієрархії, за задоволення своїх соціальних потреб та як інструмент маніпулювання та контролю учнем свого мікросоціуму.

Кібер-буллінг використовує безліч методів для залякування і цькування своїх «потенційних жертв», але найчастішими методами застосування впливу виділяють:

– **анонімні погрози –** пересилання листів без підпису на електронну адресу своєї «потенційної жертви», в яких прописані образи, залякування, часто з використанням ненормативної лексики;

– **переслідування** – це довготривала, часта розсилка своєї «потенційній жертві» через мобільний зв'язок та електронну пошту повідомлень, а в подальшому – шантажування свою жертву фактами з її особистого життя.

– **використання особистої інформації** – це незаконне отримання особистої інформації про «потенційну жертву» через злам її електронної пошти або сторінки в соціальних мережах і використання для шантажування чи знущань.

– **флеймінг –** це обмін короткими емоційними репліками між двома людьми – агресором і «потенційною жертвою» (іноді, агресорів може бути декілька). Метою агресора під час флеймінгу виступає можливість принизити «Жертву» і отримати від цього приниження задоволення.

– **хеппіслепінг –** це відеоролики, в яких зняті реальні сцени насильства. Найчастіше ці ролики розміщуються на таких ресурсах, де їх можуть переглядати мільйони людей. Природно, такі ролики в більшості випадків «заливаються» в мережу без згоди «потенційної жертви» [4].

Таким чином, з розвитком нашого суспільства, з технічним розвитком, ми не помічаємо як можемо стати потенційною жертвою підлітка або людини з психологічними вадами здоров'я. Наслідки буллінгу як для жертви, так і для ініціаторів, і для спостерігачів та колективу в цілому, різноманітні. Психологічними наслідками можуть виступати – психологічні розлади, зниження самооцінки, порушення соціалізації та на майбутнє підвищений ризик антисоціальної та делінквентної поведінки в дорослому віці, що проявляється через вандалізм, крадіжки в магазинах, вживання алкоголю та наркотичних речовин, тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 (дата звернення: 25.02.2017).
2. Парфанович І. І. Соціальна профілактика: курс лекцій. Тернопіль: ТДПУ, 2009. 159 с.
3. Найдьонова Л. А. Кібербулінг або віртуальна агресія: способи розпізнавання і захист дитини. Київ: Редакції загальнопедагогічних газет, 2014. 96 с.
4. Кібербуллінг – нова форма насильства над дитиною // РОДІС: сайт громадс. орг. 04.11.2012. URL: http://www.rodis.org.ua/2012/11/blog-post_6503.html (дата звернення: 25.02.2017).

Отримано 26.02.2017

УДК 159.9

Інга Сергіївна ЛЕЖУХ,
курсант факультету № 3 (підрозділів поліції превентивної діяльності)
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: http://orcid.org/0000-0002-9949-5626

НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Показано поширеність домашнього насилля. Описано концепції домашнього насильства. Показано наслідки насильства для особистості, яке було пережито в дитинстві.

Б'є – значить любить. Нажаль, ця фраза характеризує відносини в багатьох сім'ях, є насилля: чоловік б'є дружину, дружина б'є чоловіка або батьки б'ють свою дитину. Домашнє насильство – явище буденне, мінімум у кожній четвертій сім'ї є насилля. Насильство проявляється в сім'ях будь-якого соціально-економічного рівня, не залежно від раси, рівня освіти і навколишнього середовища. Випадків насилля в сім'ї без алкоголізації в два рази більше, ніж у алкоголіків. Приблизно в 95 % випадків домашнього насильства злочинцем є чоловік, а жертвою жінка [1]. В Україні за останні п'ять років поліція фіксує зростання фактів домашнього насильства з 110 тисяч випадків до 165 тисяч [2].

Часто ті, хто піддають насиллю своїх домашніх, у спілкуванні і на роботі дуже милі, добрі і порядні люди. Як правило, чим розумніший і освіченіший насильник, тим більш витонченим методам насилля він піддає свої домашніх. Більше того, такі люди впевнені, що дуже люблять тих, кого ображають, і роблять це для їх же блага. Багато потерпілих щиро вірять, що рано чи пізно їх партнер зміниться, і тоді вони будуть жити довго та щасливо. Після першого випадку насилля,

© Лежух І. С., 2017